

Uukuniemi mielessäni

Lauloimme puussa kuin linnut

Uukuniemi on minulle rakkain paikka maailmassa. Se on aina sydämessäni, onhan se synnyinseutuni. Varhaisimmat muistikuvani ovat Parikan kylästä, Parikanniemen orpokodista 1920-30 -luvulta. Vanhempani olivat orpokodissa työssä, isäni hoiti maanviljelyspuolta ja äitini karjaa. He olivat saaneet Jumalalta kutsun työhönsä naisprofeetta Helena Konttisen kautta.

Parikanniemi oli luonnonkaunis paikka järvenrantoineen, saarineen, vihreine nurmikkoineen ja metsineen, mitä ihanteellisin paikka lapsille asua ja kasvaa. Me työntekijöiden lapset olimme samaa isoa perhettä orpolasten kanssa, yhteisessä turvassa ja huolenpidossa. Talo oli täynnä elämää sisällä ja ulkona, aamulla ja illalla. Päivät päättyivät iltarukoukseen, johon koko väki soitettiin triangelilla.

Kesällä kuljettiin paljain jaloin sekä pihalla että metsässä. Kahlattiin rannassa ja saatiin variksensaappaat. Saunan laiturilta hypättiin veteen ja kilvattiin tyttöjen kanssa, kuka pisimmälle sukeltaa. Kyllä oli isoja hakoja järven pohjassa, aika härikkäitä. Lopuksi juostiin rantametsän isolle kivelle lämmittelemään. Välillä kiivettiin korkealle puuhun ja laulettiin oksalla kuin linnut. Myöhemminkin runsasoksaisen puun kohdalla olen ajatellut, että tuohon olisi hyvä kiivetä.

Isommilla lapsilla oli jo sopivia askareitakin. Keväällä tehtiin koivunvarvuista vispilöitä. Kesäkiesällä kitkettiin kasvimaata, haravoitiin heinäpellolla ja poljettiin heiniä ladossa, mentiin marjaan. Syksyllä kerättiin puolukoita talveksi. Eläintenkin kanssa riitti tehtävää, esimerkiksi vasikoiden juottamista, lehmien ajamista salolle ja sammaleen jauhamista lehmien kuivikkeeksi.

Koulua käytiin syyskuusta toukokuuhun. Parikan ja Sikopohjan kylien yhteinen kansakoulu oli järven toisella puolen, vastapäätä orpokotia, nimeltään Niemen koulu. Syksyllä ja keväällä sinne soudettiin veneillä opettajien kanssa. Tyttöjen vene oli Alli ja poikien Vihuri. Talvella hiihdettiin kouluun. Sunnuntaina kokoonnuttiin pyhäkouluun, jota pidettiin erikseen pienemmille ja isommille lapsille.

Orpolasten jouluku

Joulut olivat orpokodissa riemulliset ja mieleenpainuvat. Iso kokoussali lämmitettiin. Kattoon saakka yltävä joulukuusi tuotiin Kiviojan metsästä. Se asetettiin keskelle salia ja koristettiin ihmeen kauniilla koristeilla. Lasipallot, isot enkelit, köynnökset, Suomen liput ja kynttilät eivät olleet kotitekoisia koristeita, vaan luulen, että ne oli ostettu Viipurista, orpokodin johtaja ja johtajatar olivat sieltä kotoisin.

Jouluaattona kokoonnuttiin juhlaan. Orpokodin johtaja Väinö-setä puhui, lapset esittivät ohjelmaa, laulettiin jouluvirsiä ja -lauluja. Sitten pyörittiin suuressa piirissä ja laulettiin ”Joulupuu on rakennettu”, ”Oi terve joulukuusi” ja tonttu- sekä joulupukkilauluja – kunnes pukki kolkutti ulko-oveen. Silloin kaikki ryntäsivät paikoilleen ja turkkipukuinen pukki tuli sisään. Kaikki lapset saivat useita lahjoja. Eräänä vuonna vanhemmat lapset kertoivat minulle, kuka oli ollut pukkina. Joulupukki ei siis tullutkaan Korvatunturilta. Mikä pettymys!

Tapaninpäivänä orpokodin salissa vietettiin pyhäkoulun joulujuhlaa. Joulukuusi oli nyt siirretty vähän sivummalle penkkien tieltä, tilaa tarvittiin, kun paikalle saapui Parikan ja Sikopohjan pyhäkoululaisia, näiden opettajia ja muitakin kyläläisiä. Hekin ihailivat kauniita kuusenkoristeita,

pienet lapset menivät ihan lähelle kuusta koristeita ihmettelemään.

Orpokodilla vietettiin myös uukuniemeläisen herätysliikkeen vuotuisia juhlia. Niitä oli neljät: uudenvuoden, marianpäivän, helluntain ja elokuun juhlat. Orpokodille saapui tuhatmäärin juhlavieraita Uukuniemeltä, Jaakkimasta ja eri puolilta Karjalaa ja muutakin Suomea. Elokuun juhlat olivat suurimmat. Niiden pääpäivä oli aina elokuun 16. päivä, olipa se vaikka keskellä viikkoa. Sinä päivänä Helena Konttisen oli pitänyt tehdä Jumalalle tili vuoden toiminnastaan. Me lapset pidimme juhlista ja tunsimme monet puhujista. Lempeä Olli Hälvä aloitti puheensa kuiskaamalla. Matti Karppi puhui niin osuvin vertauksin, että koko juhlakansa nauroi.

Juhlat olivat oikeat avoimien ovien päivät orpokodilla. Juhlavieraat pääsivät vapaasti orpokodin kaikkiin huoneisiin, näin vieraiden istuvan lasten sänkyjen reunoillakin. Kauempaa tulleet vieraat majoitettiin talossa, yöllä lattiat olivat täynnä nukkujia. Monilla juhlavierailta oli omat eväät, mutta halukkaat saattoivat ostaa hernekeittoa. Kahviakin oli tarjolla ja sen kanssa rinkeleitä ja pullia suurista koreista. Juhlakansa oli vähän erinäköistä kuin nykyään. Muistan, että melkein kaikilla iäkkäämmillä naisilla oli huivi leuan alta kiinni. Vetivät vuotuiset juhlat paikalle markkinaväkeäkin, mutta juovuksissa olevia en koskaan nähnyt.

Mummo ja kanahaukka

Olin lapsena usein mummoni luona Kummun kylässä. Rakkaisiin muistoihini on jäänyt, kuinka seisoin rukin takana ja katselin, kun mummo kehräsi lankaa. Samalla hän lauloi hengellisiä lauluja ja virsiä. Mummolassa oli osaksi maahan kaivettu navetta. Kun mummo oli lypsänyt lehmän, sain juoda mukista lämmintä maitoa. Mummo oli hyvä hieroja, ja niinpä häntä usein pyydettiin hieromaan lähitaloihin. Minä seurasin ilman muuta mukana. Mummolassa asuivat myös ukko, eno ja täti. Orpokodilla kerroin, että ”ukko sanoo minnuu pikkaraiseksi ja eno pienokaiseks”.

Joskus kävimme koko perhe eli isä, äiti, neljä siskoa ja veli Kummussa. Hevoskärryissä istuen jännitimme, milloin mummon mökki alkaa näkyä. Silloin Kuikanmäeltä mummolaan asti oli metsää. Perille päästyämme pihapiiri piti heti tutkia joka puolelta. Myös mutalammikolla oli käytävä katsomassa nuijapääsammakonpoikasiasa. Kun kanava kaivettiin Suurijärven laskua varten, sitäkin piti juosta katsomaan.

Meidän mummomme oli tomera ihminen. Kerran sattui, että kanahaukka oli sieppaamassa mummolta kanan. Muutta mutkitta mummo sieppasi heinähangon ja toimitti haukan pois päiviltä. Tosin kyllä siinä taistelun tiimellyksessä mummokin henkeään haukkoi. Toisen kerran sattui, että puhelimme isä, äiti ja me lapset mummolan tuvassa ukon kanssa, ja mummo tuli ulkoa tupaan ja alkoi kovasti torua ukkoa jostain asiasta. Me vieraat tietenkin huolestuneina odotimme, miten ukko suhtautuu. Ukko naurussa suin vastasi: ”Voi sie miun pien linnunpoikain.” Kyllä meiltä pääsi iloinen nauru. Mummo oli paitsi tomera myös hyvin huumorintajuinen, mutta en muista, riittikö hänen huumorintajunsa tässä tapauksessa. Kerran lausuin mummolle runon: ”Maailmas on meidän mummo parhain ihmisistä. Hän on hellä, hän on hyvä, kallein ystävistä.” Ja lopuksi: ”Jospa mummo elää saisi vielä sata vuotta.” Siihen mummo sanoi, ettei hän jaksaa elää niin kauan.

Söimme piirakoita metsässä

Uukuniemen kirkolle oli Parikasta matkaa yli 20 kilometriä, joten harvoin siellä kävimme. Joskus lähdimme isän ja äidin kanssa kirkkoon. Eräällä kärrymatkalla kysyimme sisareni kanssa joka talon kohdalla, kuka talossa asuu. Isä tiesi melkein kaikkien talojen asukkaat Parikasta kirkolle. Välillä satoi, ja isä ajoi hevosen lähimmän talon karjapihan katokseen. Siellä pidettiin sadetta. Sellainen oli tapa. Kun lopulta noustiin kirkonmäkeä, alkoivat kirkonkellot juuri soida. Pyhä tunnelma on jäänyt mieleeni ainiaaksi.

Joskus harvoin pääsimme kirkolle autolla. Eräänä vuonna kirkolla pidettiin pyhäkoulujuhlat, ja Parikan ja Sikopohjan pyhäkoululaiset pääsivät sinne Pekka Hämäläisen kuorma-auton lavalla. Useimmilla pitkämatkalisilla oli kirkolla omat eväät, muistan, kuinka mekin söimme piirakoita metsässä hautausmaan kohdalla tien toisella puolella. Pitäjätuvalla toimi pieni kahvila, ja ainakin kerran kävin siellä isän ja sedän kanssa kahvilla.

Pyhiinvaelluksia Uukuniemelle

Syntymäkyläni Parikka jäi rajan taakse luovutetulle alueelle, talvisodan jälkeen sieltä oli lähdettävä evakkoon. Joskus tuntuu, että evakkotiellä olen edelleen. Olen käynyt vanhassa Parikanniemessä useita kertoja sen jälkeen, kun sinne alkoi päästä, mutta maisemat ovat muuttuneet oudoiksi. Parikanjärvi on sentään paikallaan, sen rannat ja saaret. Myös rantametsän iso kivi on yhä paikallaan, se, jolle juostiin uinnin jälkeen lämmittelemään.

Suuri kiitoksen aihe on, että Suomen puolelle jäi edes pieni tynkä Uukuniemeä. Olen vuosien varrella käynyt Uukuniemellä samalla kun olen käynyt elokuun juhlilla, jotka sotien jälkeen siirtyivät orpokodilta Saaren kirkolle. Pidän Uukuniemen kirkkoa, hautausmaata ja muita rakkaita paikkoja suurina aarteina. Hautausmaalla lepäävät ukko ja mummo, vanhempani ja kolme sisartani. Käyntini Uukuniemellä ovat olleet kuin pyhiinvaelluksia. Poikani kanssa näitä matkoja olemme viime vuosiin asti tehneet.

Metsätähti